

U10-café “Een strategische koers voor de regio Utrecht”

Resultaten tafelgesprekken

Datum: 25 maart 2015

Locatie: RIVM Bilthoven

Tijdens het U10-café over de strategische koers voor de Utrechtse regio is door de aanwezigen in kleinere groepen doorgepraat over een negental thema's. Ieder werd gevraagd een advies over het vraagstuk te formuleren, gezamenlijk kwamen de groepen tot enkele bouwstenen voor de strategische koers. Onderstaand zijn de resultaten van deze gesprekken opgetekend.

Tafel: Hoe faciliteren we de economie van kennis en creativiteit?

De Utrechtse economie is traditioneel sterk in nationaal geörienteerde diensten, zoals ICT-consultancy, banken en verzekeringen. Die sectoren hebben het moeilijk. Groei vindt juist plaats op het gebied van kennis en creativiteit, onder meer rondom de thema's gezondheid, life sciences en duurzaamheid. Onze aantrekkelijke regio, de hoog opgeleide bevolking en de aanwezigheid van toonaangevende kennisinstellingen zorgt voor een goede uitgangspositie. Maar ook andere regio's in binnen- en buitenland profileren zich. Welke keuzes moeten samenwerkende gemeenten maken om deze “nieuwe economie” optimaal te faciliteren?

Adviezen:

1. Kijk naar je concurrenten; je moet je afvragen of je aanvullend bent
2. Ken jezelf en daarna ken de markt
3. Kijk ook naar jezelf maar kijk naar de omgeving (Amsterdam). We moeten iets kiezen, kijk naar Den Haag
4. Zorg voor goede verbindingen tussen de woningen en zorglocaties. Pak je strategie op en maak hem als middel om samen te werken.
5. Groen, gezond, en slim. Deze strategie verbreden, bijvoorbeeld richting Nijenrode. We moeten gaan voor kwaliteit
6. Leer van anderen, waarom doet Amsterdam het beter?
7. Maak “Groen, gezond, slim” zo, dat het iets is voor allemaal
8. Inside out én outside in.

Bouwstenen voor de strategische koers:

1. “Werk, werk, werk” en “groen, gezond, slim” zo koppelen dat de profilering ook veel banen oplevert.
2. Het is verstandig om “inside out” te werken (ken je zelf), maar ook “outside in”
3. Niet alleen positionering, maar zorg ervoor dat je je strategie kan uitvoeren. Kies je unieke positie zo, dat je je eigen sterkte kent.

Tafel: Kunnen en willen we samenwerken rondom winkel- en voorzieningencentra?

Voor bewoners en gebruikers functioneert de Utrechtse regio als één "daily urban system", waarin gemeentegrenzen van ondergeschikt belang zijn. Winkelcentra en culturele voorzieningen maken onderdeel uit van dat systeem. De toekomst van deze voorzieningencentra is mede afhankelijk van technologische ontwikkelingen en schaalvergroting. In hoeverre kunnen en willen gemeenten in gezamenlijkheid nadenken over de gevolgen van deze trends? Kan samenwerking, bijvoorbeeld in de vorm van afstemming, profilering of programmering daarop een antwoord zijn?

Adviezen:

1. Sluit aan op de retailagenda, daar zitten alle betrokken landelijke kennis en belangengroepen in (vakmensen)
2. Splits winkels en voorzieningen, zijn aparte groepen
3. Stel jezelf de vraag waarom wil je samenwerking. Welk doel streef je na en voor wie?
4. Wat doen we met plannen die nog te ontwikkelen zijn (plancapaciteit)
5. Grootschalige detailhandel is een regionaal vraagstuk, wat, hoe groot, waar?
6. Laat elke overheid zich realiseren dat ze alleen kunnen faciliteren en niet kan opleggen/sturen
7. Bestemmingsplannen zwaar verruimen, vertel alleen wat niet mag
8. Elke nieuwe voorziening regionaal afgestemd
9. Samen beter 1 goede, dan 3x net niets
10. Goede bereikbaarheid

Bouwstenen voor de strategische koers:

1. Sluit aan op de retailagenda, daar zitten alle betrokken, landelijke kennis en belangengroepen in (vakmensen)
2. Zo veel mogelijk samenwerken met zo min mogelijk dubblures

Tafel: Hoe en waar accommoderen we de vraag naar wonen?

Door o.a. de centrale ligging en de aantrekkelijke leefomgeving willen mensen vanuit heel Nederland graag in de Utrechtse regio wonen. Daardoor is er een grote en aanhoudende druk op het gevarieerde woningaanbod. Volgens de gangbare prognoses is er in onze regio tot 2040 nog behoefte aan zo'n 80.000 nieuwe woningen. Is het economisch en maatschappelijk verantwoord om niet (volledig) te voorzien in deze behoefte? Kunnen deze woningen in de bestaande bebouwde omgeving worden gerealiseerd of zijn er nieuwe uitleglocaties nodig? En welke rol spelen (samenwerkende) gemeenten in deze opgave?

Adviezen:

1. Bestaande voorraad past minder => doorstroming naar geschikte woningen: in Utrecht
2. Geen uitleg, niet alles faciliteren, kwaliteit is leidend
3. Geen nieuwe uitleg, groene contramal behouden door bestaand vastgoed te transformeren
4. Verdichten, met name het stedelijk gebied in onderscheidende woonmilieus (acupunctuur, bv in Rijnsweerd of A12-zone). Rond de stad slim verdichten rondom knooppunten
5. Niet ten koste van alles bouwen. Potentie in bestaand stedelijk gebied, vooral Utrecht, en rondom knooppunten van OV en fiets
6. Kleine uitbreidingen aan de randen wel mogelijk maken, tbv diversiteit

7. Compleet palet/diversiteit; ongedeelde stad (betaalbaarheid).

Bouwstenen voor de strategische koers:

1. Er is potentie genoeg in bestaand stedelijk gebied, zowel in de centrale stad als in de omliggende kernen.
2. Zoek diversiteit in woonmilieus. Met name knooppunten bieden kansen.
3. Aandacht voor mobiliteit, infrasysteem
4. kwantiteit niet ten koste van kwaliteit.

Tafel Agenda Stad: met welke city-deals kan de regio zich op de kaart zetten?

In het proces van de Agenda Stad zoekt de rijksoverheid met steden en regio's naar innovatieve arrangementen die bijdragen aan stedelijke regio's als motoren van ontwikkeling en vernieuwing. Afspraken daarover kunnen landen in concrete "city-deals" tussen het rijk en de steden of regio's. Welke concrete initiatieven in de Utrechtse regio lenen zich voor dergelijke afspraken in een city-deal? Hoe kan dit bijdragen aan een betere lobby van Utrecht richting het rijk?

Adviezen:

1. Het "label Utrecht Science Park" is groter dan de stad. Niet alleen de Uithof, maar ook USP Bilthoven, Zeist, etc.
2. Bevorder de innovatie rondom versterking Veenweidegebied (VIC)
3. Vraag in de lift: "minister, graag veel soepeler/simpeler regels?" (staat ondernemerschap in de weg)
4. Versterking recreatie in het Greone Hart, ten behoeve van de stedelijke regio
5. Verbinding tussen Science Park en Nieuwegein realiseren (o.a. tbv gebruik Uithoflijn en stedentehuisvesting in Nieuwegein)
6. Concentreer niet alle (VO) onderwijs in de stad Utrecht, maar gebruik omliggende steden
7. Afstemming gemeenten: de meest "effectieve" krijgt van anderen de "zaak": bv logistieke centra en/of vervuilende productie etc. (Pareto: comperatieve voordeel).

Bouwstenen voor de strategische koers:

1. Label "Utrecht Science Park" gaat over de hele regio:
 - Fysieke ontsluiting last & first mile
 - Kennisontsluiting; proeftuinen o.a. veenweidegebieden in Woerden, gezondheid, duurzaamheid, circulair Houten, De Bilt, ...
2. Regionale onderwijsstrategie met focus op expertise regio en aansluiting bij de vraag van de arbeidsmarkt.
3. Voorzieningen

Tafel: Welke keuzes zijn nodig voor een vitaal/toekomstbestendig landelijk gebied?

De aantrekkelijkheid van de Utrechtse regio wordt voor een belangrijk deel ontleend aan de kwaliteit en de nabijheid van natuur en het landschap. Die kwaliteit staat onder druk, onder meer omdat budgetten afnemen, partijen zich terugtrekken en hoge grondprijzen de agrarische sector onder druk zetten. Voorzieningen in kleine kernen hebben het moeilijk om hun hoofd boven water te houden. Nieuwe economische impulsen zijn welkom, maar mogen niet ten koste gaan van de aanwezige kwaliteiten. Wat kunnen (samenwerkende) gemeenten doen?

Adviezen:

1. Investeer in sterke, mooie, toegankelijke groene contramal van intensief stedelijk gebied
2. Bóven gemeentegrenzen sturen op recreatievormen: wat waar het beste ipv concurreren (druk, intensief vs rustig, natuur)
3. Ook kosten en baten (her)verdelen => regionale investeringsstrategie
4. Zet in op verbrede landbouw, toegankelijk voor burgers, consumenten => innovatief ondernemerschap faciliteren en stimuleren
5. Regionale voedselstrategie in combinatie met recreatie en gezondheid
6. Gebruik leaderprogramma als samenwerkende gemeenten.

Bouwstenen voor de strategische koers:

1. Investeer in sterke, toegankelijke groene contramal van intensief stedelijk gebied.
2. Boven gemeentegrenzen sturen ipv concurreren. Ook kosten en baten verdelen => regionale investeringsagenda
3. Innovatief ondernemerschap stimuleren. Verbrede landbouw, toegankelijk voor burgers en consumenten. Regionale voedselstrategie met recreatie en gezondheid.

Tafel: Welke keuzes in het regionale mobiliteitssysteem zijn wenselijk?

De blijvende groei van de Utrechtse regio zorgt ervoor dat ook de vraag naar mobiliteit blijft toenemen. De centrale ligging in Nederland maakt de Utrechtse regio goed bereikbaar, maar op sommige plekken in de regio kan het verkeer niet goed worden afgewikkeld. Hoe kunnen we ook op langere termijn de mobiliteitsgroei verantwoord accommoderen en wat is de meest geschikte vervoerwijze per gebied?

Adviezen:

1. Na investeringen in wegverbreding nu de focus op OV en fiets. Schaalsprong nodig.
2. Urgentie aangeven, het kan niet anders, duur is relatief: keuzes maken
3. Omzeilen Utrecht Centraal Station, bouwen aan Rondje Utrecht (lightrail).
4. Aandacht voor Utrecht Sciencepark, grootste bestemming zonder station. Bilthoven inzetten als satellietstation.
5. Verdichting, werken en wonen maximaal in de stad, bij OV-knopen, niet in het groen
6. Vraag: blijven mensen reizen? Of gaan ze thuiswerken?
7. Versterken unieke assets: sport, recreatie, fiets, nabijheid

Bouwstenen voor de strategische koers:

1. Stedelijke verdichting maximaal gekoppeld aan OV-knopen => schaalsprong OV en fiets. Groei kan niet met de auto.
2. Structuurbepalende OV-infra:

- Om Utrecht CS heen (rondje)
- Onder de grond? Durf te dromen!

Tafel: Hoe krijgen we de woningmarkt in beweging?

Zowel in de koopsector als in de (sociale) huurmarkt is in de Utrechtse regio sprake van een grote druk op de woningmarkt. Bewoners zijn honkvast, waardoor er te weinig dynamiek is. In de hele regio zijn er lange wachttijden voor het verkrijgen van een sociale huurwoning, maar ook de betaalbaarheid van die voorraad staat onder druk. Met name de goedkopere sociale voorraad neemt af, terwijl de vraag naar dit type woningen toeneemt. Hoe kunnen we de woningmarkt weer in beweging krijgen?

Adviezen:

1. “Ruimte” voor starters; slimme koopvormen, bijvoorbeeld Koopgarant
2. Integrale woonlasten als maatstaf voor woningmarktmutaties
3. Snoeien in regelgeving
4. Beter benutten van de voorraad (minder nieuwbouw) en transformatie van gebouwen
5. De markt is niet perfect. Duurdere huur en goedkopere koop voor starters voorziet in behoefte
6. Doorstroming stimuleren door inkomensafhankelijke huur en tijdelijke huurcontracten starters
7. Paradox: korte termijn/ lange termijn middelen en mogelijkheden passen niet samen
8. Nu bouwen waar dat goedkoop en snel kan! (Wel duurzaam)

Bouwstenen voor de strategische koers:

1. Niet alleen kijken naar meer beweging, eerst onderzoeken hoe we beter kunnen voldoen aan de vraag
2. Energietransitie: nu investeren in lange termijn oplossingen die op termijn ook rendabel zijn

Tafel: Welke keuzes zijn nodig voor transitie naar een duurzame energievoorziening?

Gemeenten verkennen de mogelijkheden de transitie naar een duurzame energievoorziening te maken. Daarbij wordt onder meer gekeken naar de mogelijkheden van energiebesparing en aanpassingen in de bestaande bebouwde omgeving. De inpassing van lokale opwekking van duurzame energie is in toenemende mate een ruimtelijk vraagstuk, bijvoorbeeld waar het gaat om wind- en zonne-energie of de productie van biogewassen. Welke keuzes zijn nodig om in de regio de te stap maken naar een duurzame energievoorziening? En hoe kan samenwerking tussen gemeenten daaraan bijdragen?

Adviezen:

1. Ruim alle belemmeringen op, in vergunningen, welstand bestemmingsplannen, financiering.
2. Specialiseer (opwekking) besparing, kennis
3. Trek als gemeenten samen op
4. Innovatieve technieken
5. DOEN

Bouwstenen voor de strategische koers:

1. Vergroot de markt door samen te werken, ruim belemmeringen op en ga door!
2. Gebruik innovatieve krachten:

- Proeftuinen
 - Bedrijf, overheid, UU/HU/TNO/...
3. Durf!

Tafel: Aan welke belangrijke opgave hadden we nog niet gedacht?

Aan de gesprekstafels wordt aandacht besteed aan economische ontwikkeling, de woningmarkt, het landelijk gebied en de mobiliteitsopgaven. Welke thema's hebben vanavond onvoldoende aandacht gekregen maar zijn wel van groot belang voor de strategische koers over de ruimtelijk-economische ontwikkeling van onze regio?

Adviezen:

1. Versterken innovatiekracht door valorisatie
2. Gebiedsgerichte benadering; uitwerking kansen en problemen
3. Aandacht voor governance, bestuur, burgers, participatiesamenleving
4. Integrale benadering, bijvoorbeeld "gezond", het is de opgave om het één krachtig geheel te maken
5. Zorg, welzijn is ook economisch relevant (gezonde mensen).

Bouwstenen voor de strategische koers:

1. Integraal: uitgaan van principes zoals "gezond". Voorstellen moeten aantonen hoe ze bijdragen aan een leidend principe. Dat zorgt voor een krachtig geheel en voor balans.
2. Welzijn/welbevinden is wél economisch relevant. In BRP opnemen! Gezonde, gelukkige mensen zijn productiever en vormen een vestigingsfactor.